

Vammaisalan erityiskysymykset, osa 1

Vammaisuus osana ihmiskäsitystä ja vammaistyön keskeiset käsitteet

25.9.2024

Uudistuva ja moninainen vammaistyö
Uudellamaalla

- *Tea Kairi, Diakonia ammattikorkeakoulu*
- *Anna Valkama, Tukiliitto ry*

Kuva: Sami Siilin

Euroopan unionin
osarahoittama

Onko sinulla kokemusta
vammaisalalla
työskentelystä?

Millaista työtä olet
tehnyt?

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla

Euroopan unionin
osarahoittama

UUDISTUVA
VAMMAISTYÖ

DIAK

Diakonissa-
laitos

STEP
-KOULUTUS

SUOMEN
DIAKONIA-
OPISTO

Tukena

Hankkeen tavoitteet

- Vahvistaa vammaistyön houkuttelevuutta
- Parantaa vammaistyössä viihtymistä työtä ja koulutuksia kehittämällä
- Lisätä moninaisten työyhteisöjen kieli- ja kulttuuritietoista osaamista

Hankkeen nettisivu: uvva.diak.fi

Euroopan unionin
osarahoittama

Vammaisuus osana ihmiskäsitystä

Kuva: Sami Siilin

Euroopan unionin
osarahoittama

Vammaisuuden määritelmä

- *"Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa."*

-YK:n vammaissopimus-

- Yksilöllisyys!

Kuva: kuvapankki

Vammaisuus

- Vammaisuus on käsitteenä sidoksissa yhteisöön ja ympäristöön, jossa sitä käytetään.
- Vammaisuus on yhteiskunnan ja yhteisöjen normien, historiallisten tilanteiden ja asenteiden määrittämää.
- Kysymys siitä, kuka on vammainen henkilö, on yksilön itsensä määriteltävissä oleva asia.
- Vammaisuutta määritellään ja arvioidaan myös erilaisten tukien ja palveluiden myöntämisen yhteydessä.
- Tällöin on tärkeää, että määrittely ei johda kielteiseen ja syrjivään leimautumiseen.

[Vammaisuus - THL](#)

Vammaisuus osana ihmiskäsitystä

- Liittyy arvoihin ja asenteisiin.
- Ihmiskäsityksellä tarkoitetaan yksilön tai yhteiskunnan näkemystä siitä, mitä on olla ihminen ja mikä on ihmisen arvo ja asema maailmassa.
- Vammaisuuden ymmärtäminen osana ihmiskäsitystä voi auttaa edistämään mukana oloa, yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia.

Kuva: Sami Siilin

Kolme näkökulmaa vammaisuuteen

Medikaalinen	Toimintakyvyn näkökulma	Sosiaalinen
Tarkastelee vamman syitä, oireita, diagnooseja, älykkyytasoa, kykyjä, liitännäissairauksia.	Tarkastelee yksilön kykyjen, ympäristön sekä avun ja tuen vaikutusta tietyssä tilanteessa selviämiseen. Yksilön ja ympäristön suhde.	Korostaa ympäröivän yhteisön merkitystä: yksilön sijaan yhteisön on muututtava. Yhteisön suhde yksilöön.
WHO-ICD10/11	AAIDD:n määritelmä	Vammaispolitiikka, vammaistutkijat & uudet palvelumallit.

Yhteiskunnan rooli

- Yhteiskunnan asenteet ja käytännöt vaikuttavat siihen, miten vammaisuus ymmärretään ja koetaan.
- Kaikki mukaan ottava yhteiskunta tunnustaa moninaisuuden arvon ja pyrkii luomaan tapoja, jotka mahdollistavat kaikkien osallistumisen.
- Esimerkiksi
 - esteetön rakentaminen
 - saavutettava koulutus ja työelämä
 - yksilöllisten ja sosiaalisten tukien ja palveluiden kehittäminen

Kuva: Papunet

Euroopan unionin
osarahoittama

Sopiva tuki yhteisössä toimimiseen

- Ei jätetä eristyksiin yhteisöstä ja palvelujen maailmaan vaan...

- Luodaan mahdollisuuksia osallistua yhteisön toimintaan
- Luodaan yhteyksiä ihmisten välille
- Tunnistetaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet

© Janne Kärkkäinen / Annantalon tanssin kuvakorttihanke

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Kysymyksiä tai kommentteja?

Kuva: kuvapankki

Euroopan unionin
osarahoittama

Vammaistyön keskeiset käsitteet

Kuva: kuvapankki

Euroopan unionin
osarahoittama

Keskeiset käsitteet

- Ihmisoikeudet
- Inkluisio
- Osallisuus
- Yhdenvertaisuus
- Positiivinen erityiskohtelu
- Esteettömyys ja saavutettavuus
- Itsemääräämisoikeus
- Elämänlaatu
- Vammaistyö:
 - itsemääräämisoikeus, eettisyys, suunnitelmallisuus ja kommunikaatio

Kuva: kuvapankki

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Vammaistyö pohjaa ihmisoikeuksiin

- Perus- ja ihmisoikeudet
- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus (CRPD)
- Yhdenvertaisuuslaki

Samat oikeudet kuin muillakin

- Tasa-arvo ja syrjimättömyys
- Oikeus terveyteen, koulutukseen ja työhön
- Yksilöllinen itsemääräämisoikeus
- Itsenäinen elämä ja yhteisöön kuuluminen

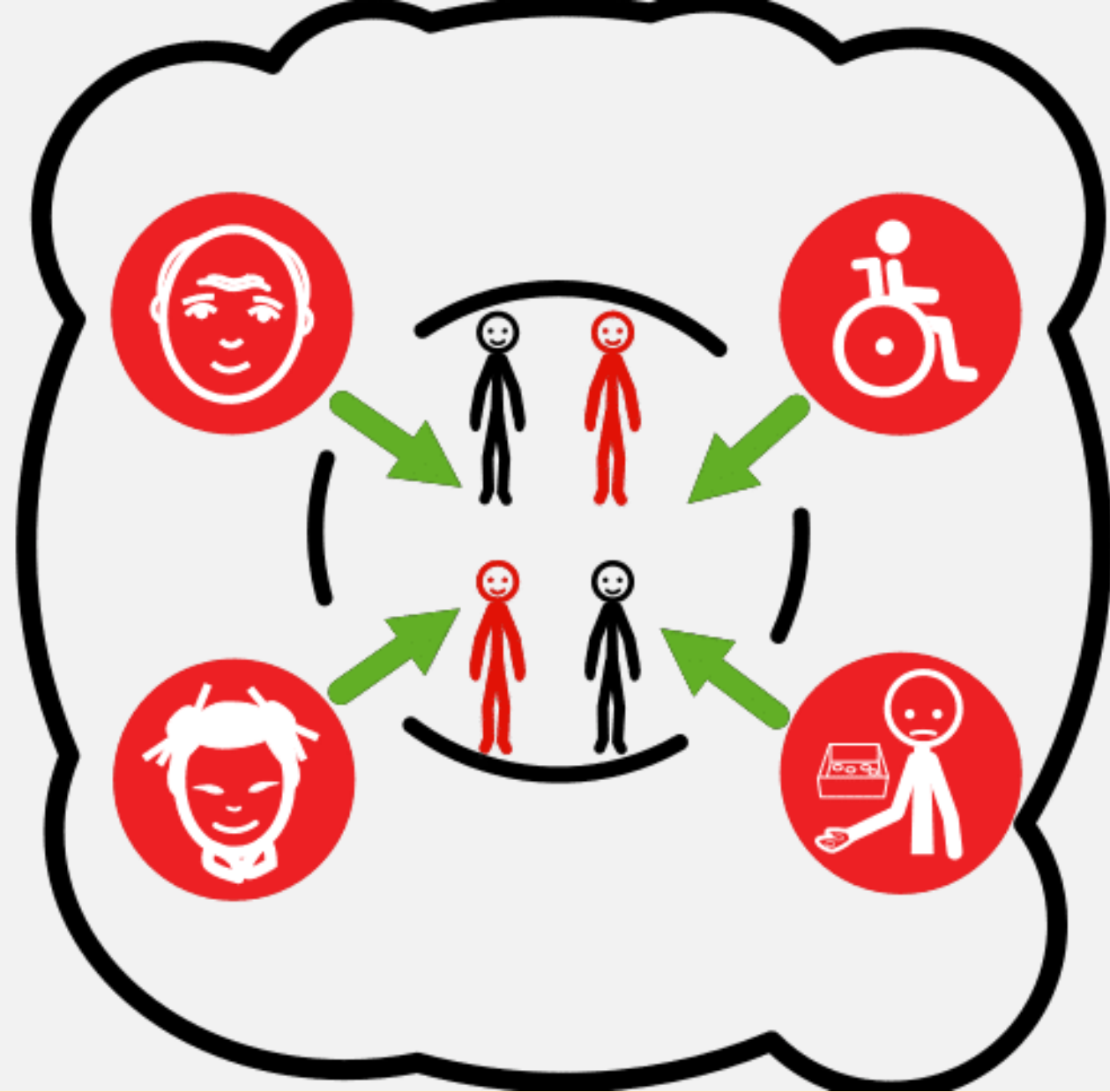

Kuva: kuvapankki

Inkluusio

- Oikeus kuulua tavallisiin yhteisöihin
- Varhaiskasvatusta ja opetusta järjestetään inklusioperiaatteen mukaisesti, kun **kaikilla on oikeus osallistua siihen yhdessä** tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.
- Inklusiivisuus on arvo, periaate ja kokonaisvaltainen tapa ajatella.
- [Inkluusio varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | O](#)
- [Mitä inkluusio oikeasti on? Keskustelu käy kuumana, mutta käsite ymmärretään kirjavasti \(oaj.fi\)petushallitus \(oph.fi\)](#)

Kuva: Papunet

Euroopan unionin
osarahoittama

Osallisuus

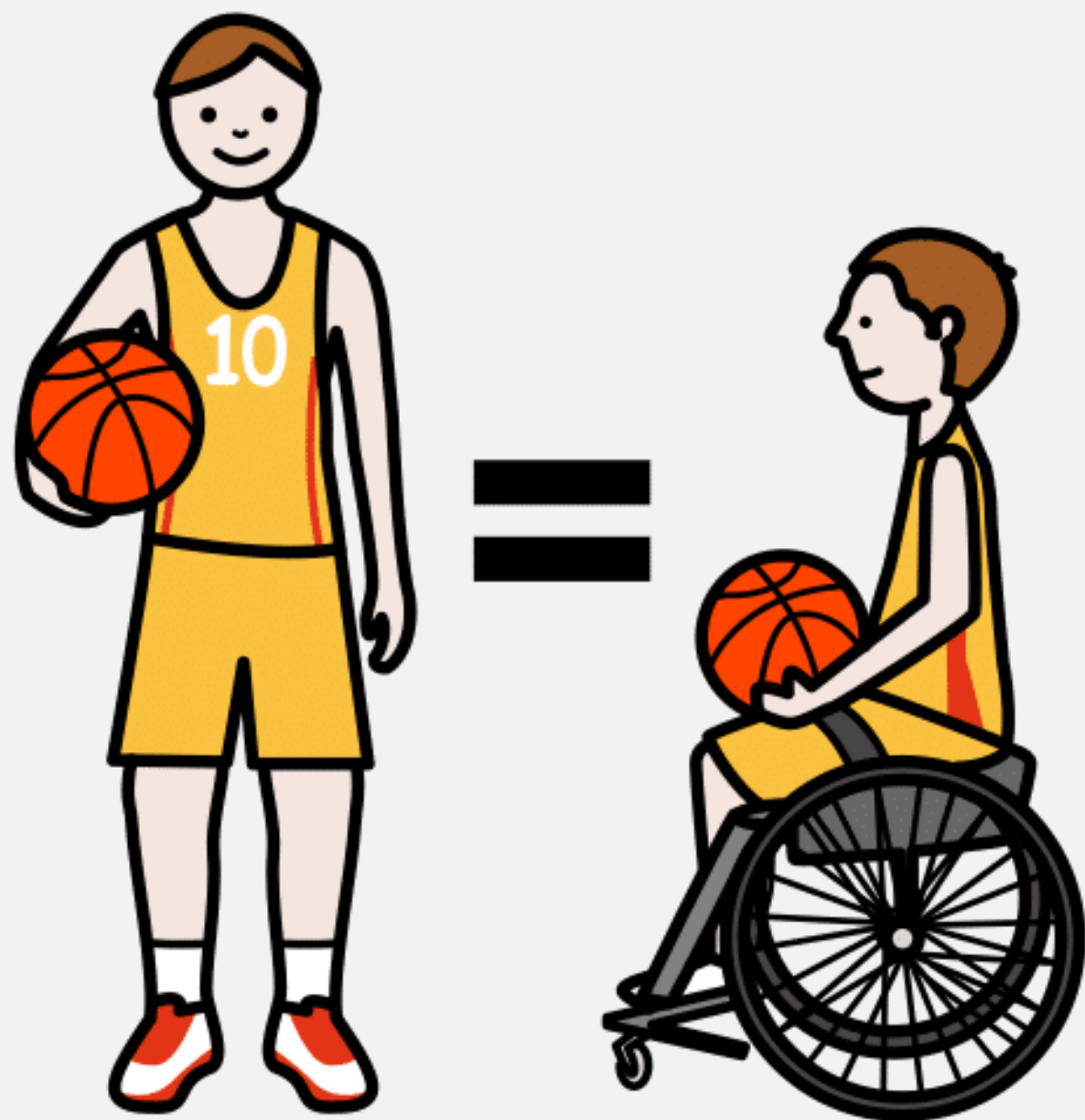
- Osallisuus edellyttää mahdollisuuksia olla osa yhteisöä ja mukana sen toiminnassa.
- Se kehittyy vuorovaikutuksessa, kun ihminen osallistuu yhteisön elämään itselleen mielekkäillä tavoilla.
- Oltava mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja vaikuttaa yhteisön asioihin ja asioihinsa yhteisön jäsenenä.
- Osallisuus on kuulumista ja vaikuttavaa osallistumista.
- [Osallisuuden moninaisuus - Kansalaisyhteiskunta](#)

Yhdenvertaisuus

- Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

[Mitä on yhdenvertaisuus - Yhdenvertaisuus](#)

Kuva: Papunet

Euroopan unionin
osarahoittama

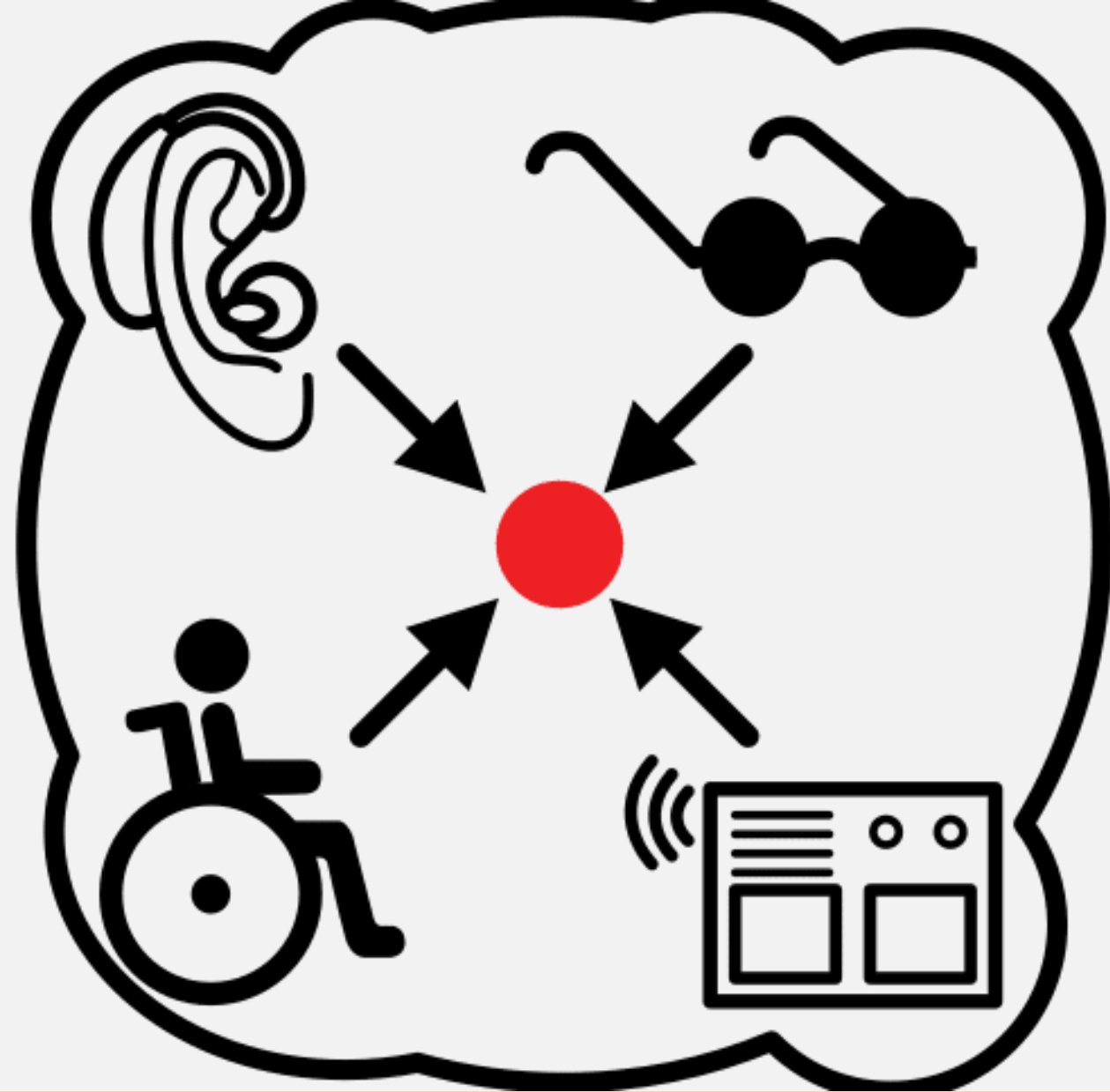
Positiivinen erityiskohtelu

- **Mahdollistaa yhdenvertaisuuden**
- Julkisen vallan on kannettava vastuu oikeudenmukaisuuden toteutumisesta.
- Palveluilla, tukitoimenpiteillä tai muilla keinoin voidaan mahdollistaa vammaisten ihmisten tosiasiallinen yhdenvertaisuus muihin kansalaisiin nähden.
- [Vammaisuus - THL](#)

Esteettömyys ja saavutettavuus

- Ovat edellytyksiä sille, että vammaiset henkilöt voivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla.
- Varmistetaan vammaisille henkilöille yhdenvertainen pääsy esim. fyysiseen ympäristöön ja tiedottamiseen ja viestintään.
- Pääsy yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin.
- Saavutettavuus on laajempi käsite, ja sillä viitataan usein digitaalisiin ympäristöihin.
- [Esteettömyys ja saavutettavuus - THL](#)

Itsemääräämisoikeus

- Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus tarkoittaa oikeutta yhdenvertaisuuteen sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.
- Vammaisella henkilöllä on oikeus määrätä omasta elämästään ja oikeus tehdä itseään koskevia päätöksiä.
- Työntekijä tukee vammaista henkilöä päätöksen teossa
- [Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus sosiaalihuollon palveluissa | Valvira](#)

Kuva: Sami Siilin

Elämänlaatu

- Pyrittävä mahdollisimman hyvään elämänlaatuun
- Esim. asumisen ja vapaa-ajan vietto
- Valinnanvapaus oman elämän suhteen
- Sopivan tuen saamisen ja sosiaalisten suhteiden merkitys
- Elämänlaadun mittareita olemassa

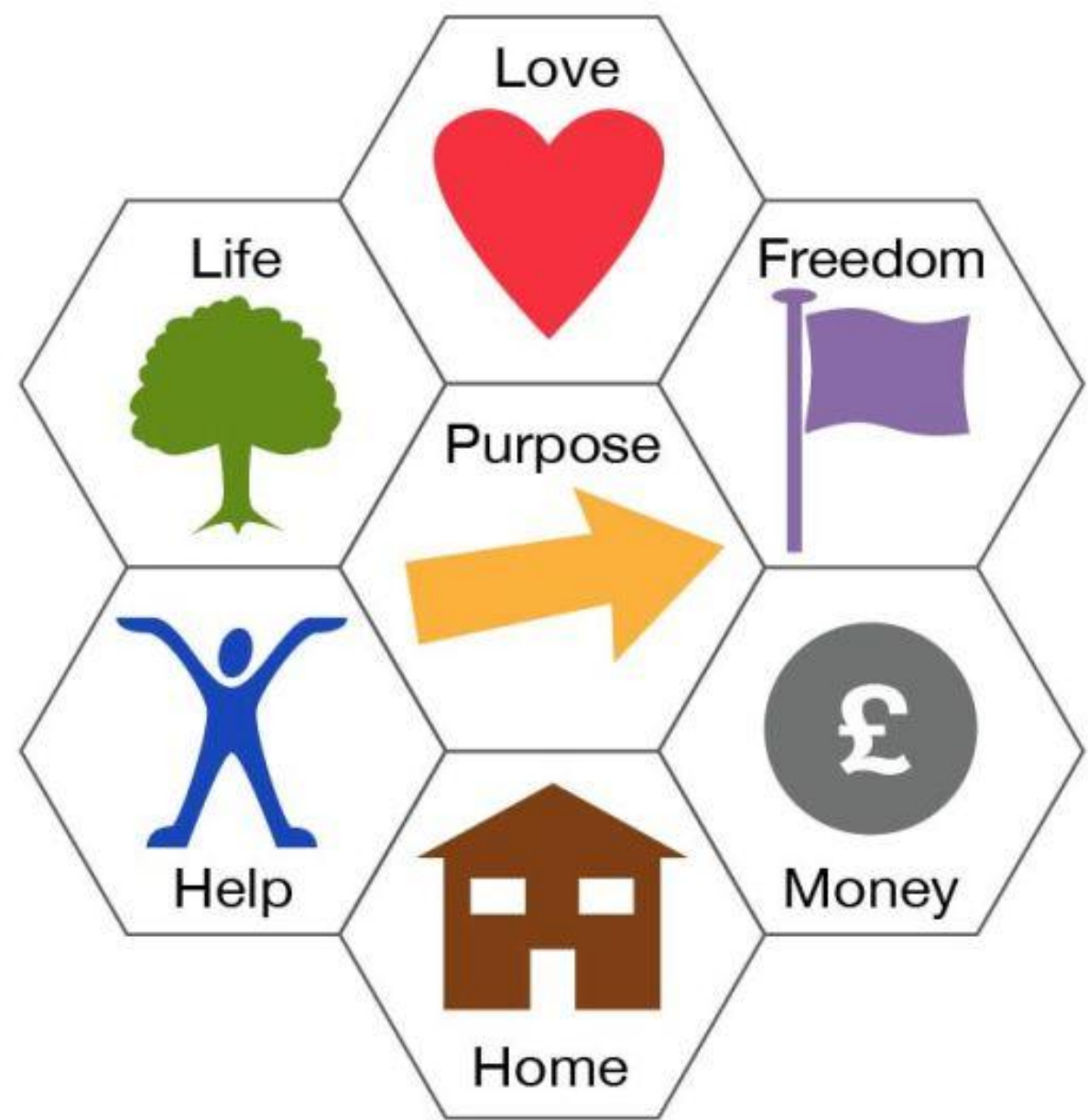
Kuva: Sami Siilin

Kansalaisuuden avaimet

-Simon Duffy-

<https://citizen-network.org/library/keys-to-citizenship2.html>

Euroopan unionin
osarahoittama

Vammaistyön keskeiset käsitteet

- Itsemäärämisoikeus
- Eettisyys
- Työn suunnitelmallisuus
- Kommunikaatio
 - Tikoteekki
 - Papunet

Kuva: Sami Siilin

Miksi sinusta kannattaisi valita vammaistyö?

Euroopan unionin
osarahoittama

Kuva: Sami Siilin

Kysymyksiä tai kommentteja aiheesta?

Kuva: Kuvapankki

Euroopan unionin
osarahoittama

Annan elämää

Portti –hanke

Diak, Helsinki

25.9.2024

Hei, olen Anna

- Olen syntynyt 10.3.1992. Olen asunut lapsuuteni maalaistalossa vanhempieni ja kolmen sisaruksen kanssa. Maalla meillä oli paljon eläimiä.
- Minulla erityisominaisuutena Williamsin oireyhtymä. Se on harvinainen.
- Minulla on lempeän keijun kasvot sekä iloinen ja hyvin myötätuntoinen mieli.

- Williamsin oireyhtymän syy on kromosomimuutos, pienen palasen puuttuminen kromosomissa numero 7.
- Kromosomit ovat elämän rakennuspalikoita.
- Kromosomit sisältävät tietoa siitä, miten rakennetaan ihminen.
- Williamsin oireyhtymän aiheuttama kromosomimuutos on tapahtunut jo silloin, kun aloimme kehittyä kohdussa.
- Williamsin oireyhtymä ei ole kenenkään vika.

Tämä on rippikuvani

- Rippijuhlat olivat kesällä 2008
- Olin kehitysvammaisille nuorille tarkoitettulla rippileirillä
- Samana syksynä lähdin Aitoon ammattioppilaitokseen opiskelemaan puhdistuspalvelun perustutkintoa

Anna aikuisena

- Asun itsenäisesti
- Käyn palkkatyössä Kehitysvammaisten Tukiliitossa noin 5 tuntia viikossa
- Olen toimintakeskuksessa kolmena päivänä viikossa
- Minulle tärkeitä asioita ovat perhe ja sukulaiset, oma koti ja Tukiliitto.

Kohtaut

- Tukiliiton kokemustoimijana pääsen vaikuttamaan kehitysvammaisten ihmisten asioihin
- Työhöni kuuluvat puheenvuorot, videot ja yleinen vaikuttaminen

Lisätietoa ja linkkejä

- [Uudistuva ja moninainen vammaistyö Uudellamaalla -hanke \(diak.fi\)](#)
- [Vammaisuus – THL](#)
- [Vammaisuus yhteiskunnassa – THL](#)
- [Vammaispalvelujen käsikirja - THL](#)
- [Mitä kehitysvammaisuus on? | vernerinet](#)
- [Inkluusio varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | O](#)
- [Mitä inkluusio oikeasti on? Keskustelu käy kuumana, mutta käsite ymmärretään kirjavasti \(oaj.fi\)petushallitus \(oph.fi\)](#)
- [Esteettömyys ja saavutettavuus – THL](#)
- [Osallisuuden moninaisuus - Kansalaisyhteiskunta](#)
- <https://citizen-network.org/library/keys-to-citizenship2.html>
- [Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus sosiaalihuollon palveluissa | Valvira](#)
- [Itsemääräämisoikeuden rajoittaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa | Valvira](#)
- Videot: [Vetoa Vammaisalalle – YouTube](#)
- Tawast&Leinonen: Suuri Valhe vammaisuudesta-kirja

